

Tammerfors stad

Läroplanen för den grundläggande utbildningen

Godkänd av utbildningsnämnden 15.4.2004, 50 §

Ändringar:

Utbildningsnämnden 4.11.2004, 134 §, 2.3.6. Språkprogram och studiestigar för ämneområdenas A-språk

Utbildningsnämnden 14.12.2004, 153 § 7.5.1.2. Valfri A-spanska

Nämnden för dagvård och utbildning 17.3.2005, 24 §, Läroplanen för påbyggnadsundervisning

Nämnden för dagvård och utbildning 28.4.2005, 45 § Bilaga 5 Utbildningsstyrelsens rekommendation om grunderna för modersmålsundervisningen för invandrare

INNEHÅLL

INNEHÅLL	1
1.	2
1.1. LÄROPLANENS UTFORMNING	2
1.2. LÄROPLANENS UTVÄRDERING OCH FORTGÅENDE UTVECKLING	2
2.	3
2.1. VÄRDEGRUNDEN INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN	3
2.2. UPPGIFTER INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN	5
2.3.....	6
2.3.1 Svenskspråkig undervisning	6
2.3.2 Målsättning och innehåll enligt årskurs eller utan årskursindelning.....	6
2.3.3 Samarbete mellan förskoleundervisning och nybörjarundervisningen	7
2.3.4 Tidfördelningen i den grundläggande utbildningen.....	7
2.3.5 Tyngdpunktsområden enligt läroplan i den grundläggande utbildningen	8
2.3.6 Språkprogram och studiestigar för A-språk i områden för den grundläggande utbildningen	9
2.3.7 Avbrott eller byte av valfritt A-språk.....	9
SPRÅKPROGRAM.....	10
STIGAR FÖR A-SPRÅK	10
3.	11
3.1. SYNEN PÅ KUNSKAP OCH INLÄRNING	11
3.2. DEN PEDAGOGISKA MILJÖN	11
3.3. VERKSAMHETSKULTUREN.....	11
3.4. ARBETSMETODER.....	12
4. SAMARBETE MELLAN HEM OCH SKOLA	12
4.1. INLÄRNINGSPÅN FÖR ELEVEN	12
4.2. HÄNDELNING	13
4.3. STÖDUNDERVISNING	13
4.4. ELEVÅRD	14
4.5.....	14
4.5.1 Samarbete inom elevvården och elevvårdsgrupper	14
4.5.2 Skolpsykolog- och skolkuratorverksamheten	16
4.5.3 Skolhälsovården	16
4.5.5 Talterapi.....	17
4.5.6 Skolmat.....	18
4.5.7 Skolskjuts.....	18
5.	22
5.3. UNDERVISNING AV ELEVER SOM TAGITS IN ELLER FLYTTATS ÖVER TILL SPECIALUNDERVISNING.....	22
5.4 INDIVIDUELL PLAN FÖR HUR UNDERVISNINGEN SKALL ORDNAS	23
6.	24
6.4 ELEVER MED INVANDRARBAKGRUND.....	24
7.	24
7.1 INTEGRERING OCH TEMAOMRÅDEN	24
7.1.8 Strategi för användningen av informations- och kommunikationsteknik i undervisningen	25

1.

1.1. Läroplanens utformning

Läroplanen för den grundläggande utbildningen i Tammerfors stad består av de nationella grunderna för den grundläggande utbildningen för årskurserna 1 - 9 samt den kommunspecifika delen i Tammerfors stad. De kommunspecifika delarna står med kursiv stil och skiljer sig från den nationella delen med Tammerfors stads logotyp.

Skolorna kompletterar de nationella och kommunspecifika delarna med skolspecifika avsnitt.

Skolornas läroplaner är alltså sammansatta av nationella, kommunspecifika och skolspecifika delar.

Den kommunspecifika läroplanen kompletteras med skolspecifika läroplaner. Den kommunspecifika läroplanen godkänns i utbildningsnämnden. Skolans rektor godkänner den skolspecifika läroplanen samt den plan som baserar sig på läroplanen. Rektorn ansvarar för utformningen av läroplanen och för uppdateringen. Vid utformningen har lärarna möjlighet att utveckla sitt arbete och visa sin sakkunskap. Arbetet med läroplanen innebär en kontinuerlig utveckling av skolan och undervisningen. Läroplanen görs upp i samarbete med skolorna inom den grundläggande utbildningen, med förskoleundervisningen och daghemmen. Rektorn godkänner de närliggande daghemmens planer som bygger på den grundläggande utbildningens läroplan. Synkroniseringen av läroplanerna och det praktiska samarbetet med daghemmen ingår i planerna för samarbete mellan skolorna och daghemmen. De regionspecifika lösningarna inom den enhetliga grundläggande utbildningen, i synnerhet vid flyttningen från en skola till en annan eller vid stadieövergångarna samt det yrkesövergripande samarbetet beskrivs i varje skolas läroplan.

1.2. Läroplanens utvärdering och fortgående utveckling

Utvärderingen av hur läroplanen genomförs innebär att man utvärderar den kommunspecifika, skolspecifika och elevspecifika läroplanen. Utvärderingen kan innebära en självutvärdering eller en extern utvärdering. Syftet med utvärderingen är att utveckla lärarens och arbetsgemenskapens verksamhet.

Att utveckla elevens förmåga till självutvärdering är ett viktigt mål för det pedagogiska utvecklingsarbetet. Det ska vara på nivå med elevens ålder och utvecklingsstadium och vara inriktat på en gradvis förbättring av dessa kunskaper.

Föremålet för en utvärdering av läroplanen ska vara läroplanens innehåll och mål samt utvecklingen av elevens kunskaper och färdigheter med tanke på de uppställda målen. Varje enhet kan ha egna utvecklingsmål som har med skolans särdrag eller fokusering att göra. Dessa mål och deras förverkligande ska också utvärderas. Utvärderingsobjekten kan variera från år till år. Skolorna deltar i utvärderingen av de mål som utbildningsnämnden uppställt. Närmare instruktioner för utvärderingen ingår i den kommunspecifika utvärderingsplanen.

Den kommunspecifika läroplanen granskas årligen. Den skolspecifika läroplanen uppdateras varje år i samband med arbetsplanen som baserar sig på läroplanen. Läroplanen är det viktigaste verktyget för utvecklandet av skolan.

2.

2.1. Värdegrunden inom den grundläggande utbildningen

Värdegrunden inom den grundläggande utbildningen förmedlas i de strategiska målen för den allmänbildande utbildningen i Tammerfors stad.

De strategiska målen för den allmänbildande utbildningen under åren 2005-2012

1. Den allmänbildande utbildningen stöder elevens utveckling till en balanserad medborgare

- Varje elev har mångsidiga möjligheter att utvecklas till en aktiv och ansvarsfull samhällsmedlem enligt sin egen begåvning och sina egna förutsättningar
- Elever som riskerar att bli utslagna beaktas särskilt. I samband med den förändrande familjeinstitutionen accentueras skolans betydelse i det gemensamma uppfostringsansvaret
- Elever som behöver speciellt stöd uppmärksammas särskilt, liksom även tidig rehabilitering och tillräckligt stöd vid integrering

- Varje elev har möjlighet att känna glädje över att lära sig nytt och få uppleva framgång i arbetet
- Stödtjänsterna i skolan främjar utvecklingen enligt uppfostringsmålen.

2. Den allmänbildande utbildningen ger varje elev goda färdigheter för fortsatta studier och viljan att vidareutvecklas

Vid grundskolans och gymnasiestudiernas slut har en elev

- goda kunskaper och färdigheter, mångsidig allmänbildning
- mångsidiga kunskaper om studiemöjligheter och arbetslivet samt dess utveckling
- klara personliga målsättningar, en realistisk uppfattning om sina möjligheter till fortsatta studier och en stark tro på sig själv
- viljan att ständigt vidareutvecklas
- redan i skolan haft möjligheter att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med stadens kulturutbud.

3. Eleven har rätt till en enhetlig läroplan som börjar med förskoleundervisningen

- Läroplanens syn på inläring styr det praktiska arbetet
- Förskoleundervisningen som en del av den grundläggande utbildningen i samarbete med socialsektorn
- En kommunspecifik läroplan bildar ramarna för den enhetliga grundskolan oavsett om alla årskurser undervisas i samma skolbyggnad.
- Betydelsen av samarbetet mellan skolorna växer.

4. Undervisningen och inlärningsresultaten anses både nationellt och internationellt hålla hög standard.

- Varje skola har goda och jämlika utbildningstjänster
- Den högklassiga utbildningen bygger på en välfungerande läroplan, bra rekrytering, planmässiga påbyggnadsstudier och en inspirerande arbetsmiljö
- Vid inläringen och i skolans övriga verksamhet nyttjas en mångsidig och förstklassig informations- och kommunikationsteknologi, t.ex. informationssökning, nätverk och distansutbildning.

- Den inre och yttre utvärderingen utvecklas och resultaten utnyttjas för att utveckla tjänsterna
- Samordningen vid elevbedömningen beaktas särskilt för att elevernas rättsskydd ska säkras.
- Samarbetet mellan gymnasier och andra läroanstalter på andra stadiet och anstalter på högskolenivå erbjuder studerandena mångsidiga möjligheter att välja kurser enligt eget val.
- Stödtjänsterna i skolorna hjälper eleverna att nå inlärningsmålen

5. Varje elev tillägnar sig principerna för en hållbar utveckling.

- Skolan innehar en central ställning när det gäller att fostra eleven till miljömedvetenhet och att ta hållbara sociala, kulturella och ekonomiska beslut.

6. Skolan erbjuder en trygg inlärningsmiljö som främjar kreativitet, sociala färdigheter och samhällsansvar

- Systemen för engagemang och ledarskap samt gemensamma spelregler utvecklar aktiviteterna i skolgemenskapen och gemensamt ansvar.
- Skolans utrymmen är trygga, trivsamma och multifunktionella. De erbjuder goda möjligheter att utnyttja olika undervisnings- och arbetsmetoder.
- Skolan samarbetar på många olika sätt med hemmen och andra centrala intressegrupper.
- Skolutrymmena används som kultur- och verksamhetscentrum i sina närområden och för hobbyverksamhet, sammanträden och rekreation. Det finns klara direktiv och spelregler för användningen av skolornas lokaliteter.

2.2. Uppgifter inom den grundläggande utbildningen

Målet för den grundläggande utbildningen är att stödja barnets individuella uppväxt och uppmuntra initiativ och aktiv medverkan. Undervisningen betonar växelverkan, utvecklar deltagandet i inläringen och förmågan att dela med sig av känslor och erfarenheter. Verksamheten genomförs så att eleverna känner glädje vid inläringen och uppväxten och vill lära sig på eget hand. Eleverna lär sig att uttrycka sina åsikter och vara med om att fatta beslut.

Man ser till att en vuxen alltid är närvarande vid undervisningen och att eleven får tillräcklig omsorg. Eventuell mobbning och situationer där närvaron av barnskyddet blir nödvändig uppföljs

och åtgärdas snabbt. Eleverna fostras till att bära ansvar och ta hänsyn till andra människor. När ärenden behandlas som gäller en viss elev uppmanas eleven att själv delta i behandlingen. För att nå de uppställda målen ska skolan sträva efter samarbete med andra intressenter som har inflytande på elevernas liv. Förutom föräldrarna gäller det bl.a. olika kommunala sektorer, församlingarna, polisen, sjukhusen, olika organisationer, samfund och företag.

2.3.

2.3.1 Svenskspråkig undervisning

I Tammerfors finns det en skild svensk läroplan som baserar sig på läroplanen för den grundläggande utbildningen i Tammerfors stad. Undervisningen anordnas i årskurserna 1 - 4 i Svenska lågstadiet i Tammerfors. Undervisningen i årskurserna 5 - 9 anordnas av Svenska Samskolan.

2.3.2 Målsättning och innehåll enligt årskurs eller utan årskursindelning

Den kommunspecifika läroplanen i Tammerfors är upprättad enligt ett system med årskursindelning. Lagstiftningen tillåter undervisning utan årskursindelning. Systemet utan årskursindelning kan användas elev-, grupp- eller skolspecifikt. Skulle en skola välja att använda systemet utan årskursindelning, definieras undervisningsperiodernas innehåll, målsättningar och bedömningsgrunder i den skolspecifika läroplanen. I detta fall baserar sig skolgången på ett system, där inläringens målsättningar är indelade i studiehelheter som inte motsvarar årskurser. Periodernas längd kan variera. Det väsentliga är att skolgången är målinriktad och baserar sig på läroplanen.

När ett system utan årskursindelning tillämpas ska en individuell plan utarbetas för elevens inläring. Med hjälp av en personlig plan för elevens studier kan elevens särdrag beaktas mera individuellt. En individuell inlärningsplan för varje elev betyder att elever som behöver lindriga stödåtgärder och såväl som specialbegåvade elever kan beaktas på ett bättre sätt. Elevens inlärningsplan utarbetas alltid i samarbete med eleven, vårdnadshavaren och läraren. Med hjälp av planen kan de berörda parterna på ett konkret sätt komma överens om ansvarsfördelningen mellan hemmet och skolan när det gäller att stöda elevens utveckling och att låta eleven bära ansvar själv. I

ett system utan årskursindelning är planen för elevens lärande samtidigt barnets personliga studieprogram.

Valet mellan ett system med eller utan årskursindelning ska beaktas i elevbedömningen och vid utvärderingen av studiegången.

2.3.3 Samarbete mellan förskoleundervisning och nybörjarundervisningen

Samarbetet mellan förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen skapar grunden för en enhetlig grundläggande utbildning. Varje skola har daghem som de samarbetar med och samordnar läroplanerna med. Skolornas rektorer ansvarar för samarbetet och godkänner daghemmens planer som bygger på läroplanerna.

Samarbetet mellan förskoleutbildningen och den grundläggande utbildningen kan planeras utgående från en samarbetsplan. Noggrannare planer preciseras årligen med i den plan som bygger på läroplanen.

2.3.4 Timfördelningen i den grundläggande utbildningen

Timfördelningen i den grundläggande utbildningen i Tammerfors stad

Olika läroämnen eller ämnesgrupper i den grundläggande utbildningen grupperas på den vertikala linjen i delar som förenar olika årskurser. I varje del har man markerat minimiantalet årsveckotimmar (= 38 lektioner).

Ämne

Modersmål och litteratur

A-språk

B-språk

Matematik

Miljö- och naturkunskap

Biologi och geografi

Fysik och kemi

Hälsokunskap

Religion/Livsåskådningskunskap

Historia och samhällslära

Konst- och färdighetsämnen

Musik

Bildkonst

Slöjd

Gymnastik

Huslig ekonomi

Elevhandledning

Valfria ämnen

Minimiantal veckotimmar

Valfritt A-språk

Skolan har rätt att överskrida elevens minimiantal veckotimmar inom de givna ramarna med 2 lektioner/årskurs.

I årskurs 5-6 kan elevens veckotimantal överskridas endast med en timme/årskurs.

Läroämnet undervisas inte i årskursen i fråga, om inte annat stipulerats i läroplanen.

Undervisas som valfritt ämne.

2.3.5 Tyngdpunktsområden enligt läroplan i den grundläggande utbildningen

Läroplanenlig fokusering innebär att undervisningen i ett läroämne i årskurserna 3-6 överskrider läroämnets minimiantal timmar med 3-5 årsveckotimmar. Det nödvändiga timantalet för fokusering tas från antalet veckotimmar i konst- och färdighetsämnen.

I årskurserna 7-9 betyder en läroplanmässig fokusering, att antalet veckotimmar överskrider minimiantalet årsveckotimmar i detta ämne med 6-10 årsveckotimmar. Ifall antalet veckotimmar i timfördelningen för årskurserna 7-9 är minst åtta årsveckotimmar, kan överskridningen vara mindre än ovan nämnt. Det timantal som krävs för fokuseringen tas från antalet veckotimmar i valfria ämnen.

Läroplanenlig fokusering är godkänd av utbildningsnämnden. Fokuseringen kan synas även i skolans arbetsmetoder i andra ämnen, i valet av innehåll och i didaktiska lösningar.

2.3.6 Språkprogram och studiestigar för A-språk i områden för den grundläggande utbildningen

För främmande språk som inleds i tredje årskurs används i språkprogrammet och i studiestigarna benämningen A1 -språk. Ett valfritt språk som inleds i fjärde årskurs benämns A2 -språk. Vid slutet av den grundläggande utbildningen är målnivån i A-språken den samma.

Språk som inleds i sjunde årskurs kallas B1 -språk. Ett valfritt språk som inleds i åttonde årskurs kallas B2 -språk.

I språkprogrammet inom den grundläggande utbildningen anges vilka språk man kan lära sig i Tammerfors grundskolor. Språkprogrammen varierar från skola till skola. En förutsättning för grundandet av en språkgrupp är att det finns tillräckligt elever som har valt språket. Om eleven väljer ett s.k. sällsynt språk kan han/hon vara tvungen att byta skola eller få undervisning i språket i en annan skola. Språkvalen är bindande under hela grundskolan.

Elevens rätt till en enhetlig grundläggande undervisning stöds med språkstigar. Språkstigarna bildas genom att skolor med årskurs 7-9 tillsammans med elevupptagninsområden för årskurserna 1-6 erbjuder samma A-språk. Eleven och vårdnadshavarna kan inom språkstigarna se vilka språk som erbjuds i de olika skolorna och i vilka skolor man kan fortsätta att studera dessa språk i årskurserna 7-9. Engelska nämns inte i språkstigarna, eftersom engelska kan läsas som A1 -språk i varje skola i Tammerfors.

2.3.7 Avbrott eller byte av valfritt A-språk

Ett valfritt A-språk är valfritt tills man valt språket. Därefter är språkvalet bindande under hela grundskoletiden.

Har man valt fel är ett godtagbart skäl för att avbryta studierna i ett valfritt A-språk

- bristande förutsättningar att lära sig språket

- allmänna inlärningsvårigheter
- hälsoskäl eller
- en livssituation som försvårar elevens skolgång på ett avgörande sätt

För ansökan om avbrott behövs

- en skriftlig begäran från vårdnadshavaren
- hörande av läraren
- sakkunnigutlåtanden efter bedömning

Rektor fattar beslut om ett eventuellt avbrott efter att ha hört parterna.

Godkänt av utbildningsnämnden 4.11.2004, 137 §

Språkprogram och studiestigarna för A-språk i områden för den grundläggande utbildningen

SPRÅKPROGRAM

A1 -SPRÅK	årskurserna 3 – 9	16 t	en, ty, fr, sv, ry
A2 –SPRÅK (frivilligt A-språk)	årskurserna 4 – 9	12 t	en, ty, fr, sv, ry, es
B1 –SPRÅK	årskurserna 7 - 9	6 t -	sv, la
B2 –SPRÅK (valfritt språk)	årskurserna 8 – 9	4 t	ty, fr, la, ry, es, it

STIGAR FÖR A-SPRÅK

Fördelen av språkstigar är att

- ett brett utbud kan erbjudas eleverna
- grupper kan bildas även i s.k. sällsynta språk, då de erbjuds koncentrerat i bara några skolor
- vårdnadshavarna och eleven ser på förhand om språket i fråga undervisas i hans/hennes egen skola eller om eleven är tvungen att byta skola (A1-språk) eller få undervisning i en annan skola (A2-språk)
- vårdnadshavarna och eleven ser redan vid valet av språk i vilken skola eleven fortsätter sin skolgång i årskurserna 7-9

Möjligheten att studera engelska som A-språk finns i varje skola.

3.

3.1. Synen på kunskap och inläring

Utgångspunkten för undervisningen är elevens egna kunskaper, färdigheter och erfarenheter. Målet är att stödja den individuella inlärningsförmågan. Fostrarens och miljöns uppgift är att trygga en naturlig utveckling och möjligheterna till vidare utveckling, att uppskatta elevens unika karaktär och att acceptera honom/henne, att följa utvecklingen och avslägsna hinder för inläringen.

Vid planeringen och genomförandet av undervisningen ska elevens hela livssituation beaktas.

3.2. Den pedagogiska miljön

Den pedagogiska miljön ska möjliggöra inläring som anpassas till elevens ålder. I undervisningen får eleverna lära känna kulturlandskapet i skolans näromgivning, den lokala kulturens särdrag och historia.

Trygghet har att göra både med den fysiska omgivningen och med psykiska och sociala faktorer. Skolutrymmena och skolgården ska vara trygga. Skolan strävar efter att förebygga våld och omedelbart åtgärda mobbningssituationer.

Inlärningsmiljön utvärderas och utvecklas ständigt. Samarbetet mellan skolans personal, barnen, föräldrarna och de kommunala beslutsfattarna intar en nyckelställning i utvecklandet av inlärningsmiljön.

3.3 Verksamhetskulturen

I skolans läroplan beskrivs skolans verksamhetskultur (bl.a. ständig utveckling av skolverksamheten, växelverkan, information, föräldrarnas och elevernas påverkningsmöjligheter, ledarskapskulturen och inlärningsatmosfär). Elevernas engagemang i gemensamma ärenden stöds

genom att de uppmuntras att delta i elevkårs-, fadder- och stödelevverksamheten. Staden befrämjar elevernas påverkningsmöjligheter även genom Barnens parlament och Ungdomsforumet.

3.4. Arbetsmetoder

Skolorna uppmuntras att utveckla arbetsmetoderna på ett mångsidigt sätt. I den skolspecifika planen som baserar sig på läroplanen kan man årligen välja ett bestämt mål för utvecklandet och komma överens om metoderna, bland annat om utvärderingen. Omväxlande och mångsidiga arbetsmetoder gör skolgången meningsfullare och höjer skoltrivseln. I skolornas läroplaner beskrivs arbetsmetoderna i samband med läroämnet.

4. Samarbete mellan hem och skola

Skolorna samarbetar regelbundet med föräldrarna. För att samarbetet ska lyckas är det viktigt att vårdnadshavarna kan bekanta sig med skolans verksamhetskultur, påverka och bli hörda i diskussioner om målen för fostran.

Skolorna ordnar ett möte för nya elever och deras vårdnadshavare samt åtminstone en gång under skolåret en föräldrarkväll för klassen eller årskursen. Närmare detaljer om samarbetet mellan skolan och hemmen fastställs i skolans läroplan.

4.1. Inlärningsplan för eleven

En inlärningsplan för eleven kan göras upp som stöd för undervisningen, om det finns särdrag i elevens undervisning. Inlärningsplanen görs upp för en elev som har ett eget studieprogram eller inte följer systemet med årskurser, och även för en elev som blivit avstängd för en viss tid. För elever med invandrabakgrund utarbetas en inlärningsplan vid behov.

En inlärningsplan är en skriftlig överenskommelse som omfattar målen och arbetssätten fastställda tillsammans med eleven och hans/hennes vårdnadshavare skolans och därtill vilka ansvarsområden som hör till skolan och vilka som hör till hemmet när det gäller att utveckla och stödja elevens studier. Dessutom ska definieras elevens eget ansvar för sina studier. Utgångspunkten för planen är att eleven motiveras och förbinder sig att gå i skolan och studera. Inlärningsplanen fungerar även

som ett verktyg för läraren när hän/hon planerar, genomför och bedömer undervisningen. Skolan kan bestämma i vilken form inlärningsplanen görs upp.

Om eleven byter skola, skickas inlärningsplanen med vårdnadshavarnas samtycke till den nya skolan.

4.2.Handledning

Pedagogisk handledning stöder elevens individuella utveckling liksom även hans/hennes utveckling som medlem i en grupp och hjälper eleven att anpassa sig till skolarbetet och skolomgivningen (t. ex. fadder- och stödelevverksamheten). Den pedagogiska handledningen av en elev innebär praktiskt stöd vid inläringen och undervisning i inlärningsfärdigheter. Eleven får också öva sig i att planera sina studier, att lösa problem och att utvärdera sina studier tillsammans med läraren. I praktiken hör den pedagogiska och fostrande handledningen ihop.

I skolans plan för anordnandet av undervisningen fastställs arbets- och ansvarsfördelningen mellan lärarna och handledaren om hur samarbetet koordineras mellan dem under skolstigen och vid studiernas övergångsstadier. Huvudansvaret för handledningen i särfrågor i slutet av skolgången ligger hos studiehandledaren.

Skolans samarbete med arbets- och näringslivet och samarbetsformerna, tidsschemat och arbetsfördelningen ska skrivas in i handledningsplanen. Perioderna och längden på den praktiska arbetslivsorienteringen fastställs i de skolspecifika läroplanerna för klass 7 och 8. Perioden för praktisk arbetslivsorientering i klass 9. klass omfattar lika många som dagarna i två arbetsveckor. Den praktiska arbetslivsorienteringen äger rum på en av skolan godkänd arbetsplats och som eleven antingen sökt själv eller förmedlats genom stadens dagvårds- och utbildningscenter.

4.3. Stödundervisning

Stödundervisning ges tillfälligt, det är dock en primär stödåtgärd som inleds för att stödja elevens inläring. Vid planeringen av skolans timresurs ska tillräckliga resurser avsättas för stödundervisning. Effektiv användning av resurserna förutsätter samarbete mellan lärarna. Stödundervisningen kan ges även av en annan än elevens egen lärare.

Stödundervisningen ska ordnas mångsidigt. Stödundervisning kan ges utanför lektionstiden, parallell med lektionstiden, vid sidan av andra undervisningsarrangemang, i smågrupper med hänsyn till individuella behov eller som stöd som överskrider årskursgränser.

Vårdnadshavarna ska informeras om behovet av stödundervisning. Stöd från vårdnadshavarnas sida och likriktad delaktighet främjar bäst inläringen. Avsikten är att eleven själv skulle upptäcka behovet av stödundervisning och inse sin avgörande roll i förbättrade inlärningsresultat och förbinda sig till skolarbetet.

4.4. Elevvård

Elevvården ser till att skolans alla verksamhetsätt och -former stödjer barnens och ungdomarnas fysiska, psykiska och sociala välbefinnande och inläring, en sund och trygg omgivning och en verksamhetskultur som präglas av hänsyn till och omsorg om andra samt positiv växelverkan. Elevvården ser till att behovet av hjälp upptäcks så tidigt som möjligt, att stöd ordnas och att eleven vid behov får hjälp.

Den ansvariga för elevvården i skolan är rektorn tillsammans med skolans elevvårdsgrupp. Planen för skolans elevvård granskas årligen och information om planen delges alla vuxna i skolsamfundet, eleverna och vårdnadshavarna.

Skolan ska se till att nödvändig elevvård ordnas för en elev som har fått en skriftlig varning. Elevvårdens tjänster gäller också för en elev som avhålls från undervisning. Skolan ska utarbeta en inlärningsplan för eleven. Skolan i samarbete med centret för dagvård och utbildning ska ordna elevvård och svara för undervisningen för en elev som avstängts från skolan för en viss tid enligt beslut från utbildningsnämndens sektion. En lärare eller rektor som har använt kraftåtgärder ska ge en skriftlig redovisning av händelserna till dagvårds- och utbildningscentret.

4.5.

4.5.1 Samarbete inom elevvården och elevvårdsgrupper

4.5.1.1 Samarbetet i skolan

Skolans hela personal deltar i elevvårdsverksamheten som omsorgsfulla och trygga vuxna. Gemensamma samtal och förhandlingar om arbetsmetoder osv. mellan eleven, vårdnadshavarna och skolans personal ingår i skolans elevvårdsverksamhet.

Elevvårdsgruppens arbete i skolan utgör är en del av elevvården. Till elevvårdsgruppens uppgifter hör att planera och genomföra skolans elevvård. Syften med elevvården är att förebygga svårigheter i skolgången, att ingripa i ett tidigt skede och att hjälpa till att lösa elevernas, undervisningsgruppernas och skolsamfundets problem. Elevvårdsgruppen samlas regelbundet minst en gång i månaden under ledning av rektorn eller en av rektorn utsedd person. I elevvårdsgruppen ingår sakkunskap från olika yrkesbranscher. Gruppens medlemmar består av rektorn eller en person av rektorn utsedd person, specialläraren eller -lärarna, skolhälsovårdaren, studiehandledaren (årskurserna 7-9), elevens lärare enligt ärendet och möjligen också skolpsykologen eller skolkuratorn och skolläkaren. För att elevvårdsgruppen ska kunna fungera meningsfullt är det viktigt att gruppen har en stadigvarande. Eleven kan vid behov få nödvändig stöd från sakkunniga utanför skolan.

Beroende på ärende eller händelser som ska behandlas kan även utomstående sakkunniga och myndigheter inbjudas till skolans elevvårdsgrupp. Elevernas och vårdnadshavarnas representanter deltar vid behov i utvecklingen av skolans elevvård.

4.5.1.2 Samarbetsområden för elevvården

Skolorna kan bilda samarbetsområden för elevvården. I samarbetet deltar förutom medlemmarna i skolornas elevvårdsgrupper också regionens myndigheter och samarbetspartner som arbetar med barn och ungdomar samt föräldrarna och elevrepresentanter. Det kan finnas en gemensam arbetsgrupp inom elevvården med uppgift att planera och genomföra gemensamt elevvårdsarbete och ta upp aktuella ärenden hänförliga till området elevvård.

4.5.1.3. Samarbete på kommunnivå

Elevvården och elevvårdstjänsterna i staden planeras och utvecklas i samarbete mellan skolan och andra myndigheter som arbetar med barn och ungdomar. I arbetet deltar även vårdnadshavarnas och elevrepresentanter.

4.5.2 Skolpsykolog- och skolkuratorverksamheten

Skolpsykologerna och skolkuratorerna erbjuder psykosociala elevvårds tjänster till elever, vårdnadshavare och alla skolor. Tjänsterna allokeras av centret för dagvård och utbildning på ett ändamålsenligt sätt till olika skolor. Skolkuratorernas och -psykologernas arbete görs i skolan huvudsakligen i samarbete med elever, vårdnadshavare, lärare och andra personer som deltar i elevvården. Vid behov samarbetar man också med utomstående sakkunniga.

Skolkuratoren är skolans socialarbetare som samarbetar med områdets barnskyddsarbetare.

Skolpsykologen representerar den psykologiska sakkunskapen i skolan.

Skolkuratoren och skolpsykologen deltar i planeringen, genomförandet och uppföljningen av stödåtgärder vid svårigheter med skolgången. Som sakkunniga inom på sitt område deltar de i skolans elevvård, skolgemenskapens verksamhet, undervisningen och fostran. Dessutom har de synpunkter på samarbetet mellan hem och skola, dvs. planeringen, utvecklandet och genomförandet. Skolkuratoren och skolpsykologen deltar även i planerandet och utvecklandet av hela stadens grundskoleverksamhet.

4.5.3 Skolhälsovården

Skolhälsovården fungerar som en del av elevvården i samarbete med skolpersonalen, eleverna och hemmen. Syftet med skolhälsovården är att främja hela skolgemenskapens välbefinnande och att stödja elevernas hälsa, uppväxt och utveckling. Skolhälsovården deltar med sakkunskap i hälsofostran, hälsovård och medicin.

Tillsammans med andra aktörer, främjar, följer upp och bevakar skolhälsovården arbetsförhållanden i skolan och liksom även att tryggt skolarbete i en sund miljö. Regelbundna inspektioner av förhållandena i skolorna är en del av verksamheten.

Vid de individuella hälsoundersökningarna som utförs av skolhälsovårdaren och läkaren kontrolleras elevens fysiska, psykiska och sociala utveckling, eleven får stöd och uppmuntran att iakttä hälsosamma levnadsvanor.

Vid hälsoundersökningen ges en individuell plan för elevens hälsovård. Eleven stöds, kontrolleras vid behov och får genomgå eventuella nödvänliga undersökningar och sjukvård om det behövs. Vid

behov samarbetar skolhälsovården med hemmet, lärarna, skolgemenskapens andra sakkunniga samt specialister i hälso- och sjukvård för barn och unga.

Utöver de individuella hälsoundersökningarna kan eleverna besöka hälsovårdaren när de anser att det behövs. Också föräldrarna, lärarna och skolans övriga personal kan hänvisa elever med fysiska, sociala eller psykiska svårigheter till skolhälsovården.

Samarbetet mellan eleven, skolhälsovården, skolan och hemmet behövs om eleven har

- en långvarig sjukdom som kräver specialarrangemang under skoldagen
- omständigheter kring hälsan som påverkar yrkesval eller karriärplanering
- psykiska eller sociala problem som ska beaktas i studierna
- upprepad frånvaro
- inlärnings svårigheter

4.5.4 Skolassistenter

Elever som behöver extra stöd har rätt till skolassistentens tjänster om det krävs för att eleven ska kunna gå i skola. Syftet med arbetet är att stödja elevernas funktionsförmåga och inläring i olika studieomgivningar. Eleverna är i olika åldrar och har olika kulturella bakgrunder. Det är viktigt är att hjälpa eleven att fungera självständigt. Skolassistentens tjänster sätts om möjligt in i elevens egen skola eller skolan på området. Om det inte är möjligt att ordna med en skolassistent hänvisas eleven till en skola där ett tillräckligt stöd kan arrangeras.

Rektorn gör upp en plan över skolans behov av skolassistentens. Sakkunnigutlåtanden används vid behov. Enligt planen ställer rektorn tillgängliga resurser till skolans förfogande, fördelade på ett ändamålsenligt sätt bland eleverna och studiegrupperna. En skolassistent kan arbeta med en elev, en hel klass eller med barn i olika klasser.

4.5.5 Talterapi

Det ordnas talterapi i en specialskola för elever med svåra tal- och språkstörningar. Målet för talterapi sammanhänger med planerna för elevens individuella undervisning. Talterapeuten arbetar

i nära samarbete med lärarna och skolans övriga personal och sköter kontakterna med undersöknings- och rehabiliteringsenheter utanför skolan.

4.5.6 Skolmat

Skolbispisningen beaktar hälso- och näringsfostran. Eleverna bjuds varje skoldag på avgiftsfri, balanserad och ändamålsenligt arrangerad skolmat i under övervakning. Speciella dieter beaktas i skolbispisningen om det finns klara medicinska eller andra godtagbara skäl. Hela skolans personal övervakar elevernas bordsskick vid skolbispisningen.

4.5.7 Skolskjuts

En elev i grundskolan är berättigad till avgiftsfri skolskjuts om skolvägen med hänsyn till hans/hennes ålder eller andra omständigheter bli för svår, ansträngande eller farlig för eleven. Utbildningsnämnden har beslutat om grunderna för skolskjuts i de fall som avviker från lagen. Chaufförer som sysslar med elevskjuts förutsätts uppvisa yrkesskicklighet, pålitlighet, punktlighet och annan lämplighet för elevskjutsande. Skolans ansvar för eleven börjar när eleven stiger av skolskjutsen på skolans område. Skolan ordnar övervakning för eleverna medan de väntar på skolskjuts.

I Tammerfors bygger klubbverksamheten på samma värdebasis som den grundläggande utbildningen. Elevens möjlighet att tillsammans med jämnåriga delta i klubbverksamhet under ledning av yrkeskunniga ledare stöder skolans mål för fostran. Det är särskilt viktigt att elevens trygghetskänsla och utveckling stöds. Då kan eleven även bygga upp en god självkänsla och en positiv självbild.

Skolorna bestämmer självständigt huruvida de erbjuder klubbverksamhet till eleverna. Klubbtimmarna ingår i skolans totala timresursers. Också föräldrarföreningen kan ordna klubbverksamhet. För eleven är klubbverksamheten en viktig aktivitet utanför skolan. Skolorna kan söka en samarbetspartner för att bedriva klubbverksamhet.

En trestegsmodell för skolans stödåtgärder (bilaga 7)

Skolorna har mångsidiga stödåtgärder till sitt förfogande. Undervisningen kan differentieras med olika undervisningsmetoder, bildande av speciella grupper för undervisningen eller genom individuella arrangemang i undervisningen. Eleven kan erbjudas differentierad undervisning i form av stödundervisning, specialundervisning på deltid eller i klassform eller genom handledning. Elevens färdigheter att klara sig i studievardagen kan förbättras t.ex. med speciella undervisningsmaterial, hjälpmedel, skolassistenttjänster eller byggtekniska lösningar. Förutom samarbetet med vårdnadshavarna har skolorna yrkesövergripande elevvårdstjänster och andra samarbetspartner. Stödåtgärderna bildar en helhet som gör det möjligt för skolorna att anordna elevens undervisning på bästa möjliga sätt.

Stödåtgärderna i skolan är arrangerade enligt en trestegsmodell: stödåtgärder som ordnas i alla skolor, stödåtgärder inom samarbetsområdet och åtgärder som organiseras centraliserat. Olika stödåtgärder planeras i samarbete med vårdnadshavarna och eleverna. Skolan är ansvarig för att vårdnadshavarna får tillräcklig information om arrangemangen och stödåtgärderna vid olika alternativ när de beslutar om sättet att ordna undervisning för sitt barn. Vid allokeringen av skolans stödåtgärder poängteras den förebyggande betydelsen eller stöd i ett så tidigt skede som möjligt genom att stödåtgärderna fokuseras i början av skolgången.

Varje skola ansvarar för sina elevers undervisning och arrangemangen för skolgången ifall eleven inte tagits in i en annan skola. Elevens undervisning ordnas i första hand i hans/hennes egen skola eller i en skola i ett gemensamt verksamhetsområde. Om eleven behöver flera stödåtgärder än vad som är möjligt med dessa arrangemang, ordnas elevens undervisning inom ramen för en centraliserad specialundervisning.

För elever i behov av speciellt stöd ordnas undervisning i första hand i anslutning till annan undervisning eller i så nära samarbete med annan undervisning som möjligt.

a) Stödåtgärder tillgängliga för alla skolor

Skolorna kan utveckla sin verksamhetskultur så att också elever som är i behov av speciell stöd kan vara jämlika medlemmar i skolan. I skolans läroplan beskrivs åtgärder med vilka studierna blir tillgängliga för alla elever och hur individuella behov kan beaktas. Skolan ska också fastställa de åtgärder som skolan vidtar för att förebygga svårigheter med skolgången. Det är viktigt att upptäcka och ordna stödåtgärder i ett så tidigt skede som möjligt.

Det finns möjligheter i alla skolor att hjälpa elever med olika undervisningsarrangemang och med de vanliga stödåtgärderna. Vid behov strävar man efter specialåtgärder. Skolan beviljas skilda tilläggsresurser enligt bedömning. Grunden för tilläggsresurser kan vara t.ex. beslut om specialundervisning för en elev som går i en klass med allmän undervisning. Andra exempel är när man vill stödja integrationen av elever med specialundervisning eller förberedande undervisning, eller antalet elever med en annan språk- och kulturell bakgrund, stora undervisningsgrupper eller sammanslagna klasser. Tilläggsresursen kan användas för stödundervisning, specialundervisning, för att bilda mindre grupper, för att tillfälligt dela på grupper eller för att användas på ett annat sätt som stödjer elevens skolgång.

Vid ordnandet av undervisning ser man till att inlärningsomgivningen och undervisningen är så gynnsam för eleven som möjligt.

Undervisningen kan enligt lagstiftningen om grundläggande utbildning på ovannämnda grunder delvis även ordnas på ett annat sätt än de som anges i lagen. Beslutet om specialarrangemang i undervisningen planeras i samarbete med vårdnadshavarna. Beslutet om specialarrangemang fattas av rektorn. Då uppgörs en inlärningsplan för eleven. Med detta beslut kan man i samförstånd med vårdnadshavarna besluta att ordna undervisning inom systemet utan årskurser.

b) Stödåtgärder på samarbetsområden

På samarbetsområden eftersträvas specialundervisning ordnad i samarbete mellan skolorna på samarbetsområdet. Undervisningen genomförs antingen i klassform eller som specialundervisning utan klasser. På det sättet tryggas elevens möjlighet att studera i en specialklass under ledning av en speciallärare eller eleven har möjlighet till starkare stöd av en speciallärare. Specialundervisning ordnas på områden som följer integrationsprincipen för elever som har nytta av integrationen eller som kan gå i skola med stöd av specialundervisning på området. Också andra stödåtgärder kan prioriteras i skolor med hjälp av specialundervisning på området. Beslutet om ordnandet av specialundervisning på området fattas i samarbete med skolorna på området i syftet att trygga en ändamålsenlig skolstig för eleven.

I varje skolans läroplan ska arrangemangen för specialundervisning på området skrivas in. Om specialundervisning delvis decentraliserat genomförs i alla skolor på områden, ska det i skolornas

läroplan skilt anges hur stödåtgärderna för specialundervisningen på området genomförs. Stödåtgärderna riktas främst till nybörjarundervisningen, och därigenom betonas vikten av att ge stöd i ett tidigt skede. Speciallärarens eller specialklasslärarens sakkunskap utnyttjas smidigt och i stor utsträckning i skolan eller på området.

c) Centraliserad specialundervisning

Centraliserad specialundervisning ordnas när det inte är möjligt för eleven att delta i den allmänna undervisningen eller i specialundervisning på området eller när ordnandet av elevens studier förutsätter en speciell inlärningsmiljö eller specialkompetens. I den centraliserade specialundervisningen ser man till att integration genomförs alltid när det är möjligt. I enheterna finns möjlighet till arrangemang som stödjer inläring antingen i grupper eller individuellt. I den centraliserade specialundervisningen är det särskilt viktigt för eleven att studera tillsammans med andra.

Enheterna i den centraliserade speciella undervisningen fungerar som inlärningscentrum på sina områden. De ordnar konsultation och sakkunnigtjänster för andra skolor och möjligheter till stödperioder för eleverna. Inlärningscentren konsulterar skolor med t.ex. individuella inlärningsplaner, med individuella läroscheman och med val av undervisningsmaterial.

En elev kan tillfälligt undervisas i en årskurs i en specialklass max. under ett läsår under den s.k. stödperioden. Det gäller då en kortvarig, planerlig, målinriktad specialundervisningsperiod. Efter stödperioden återvänder eleven till sin klass i den grundläggande utbildningen. En sådan stödperiod kan genomföras med vårdnadshavarens samtycke utan beslut om specialundervisning. Rektorn i den mottagande skolan fattar beslut om att eleven tas in i skolan för den planerade stödperioden, och den skola som sänt eleven håller en studieplats reserverad. Beslutet om antalet lärokurser ändras inte för stödperioden. Elevens egen skola och den mottagande skolan tillsammans med vårdnadshavarna gör upp en inlärningsplan för eleven. En synskadad elev har möjlighet till en stödperiod i Skolan för Synskadade i Jyväskylä.

För undervisningen av handikappade, dysfatiska och hörselskadade barn i Tammerfors finns det gemensamma skoldistrikt med ca 20 kranskommuner. Tampere ordnar undervisning på Tammerfors universitetssjukhus och på Kuusikko familjestödcentrum för barn och ungdomar.

Specialundervisning på deltid ger ett omfattande stöd för elevens studier och strävar efter att stödja elevens självkänsla och självförtroende och öka glädjen över att lära sig nytt.

Med specialundervisning på deltid vill skolan reagera systematiskt och smidigt på svåra situationer i skolgången och inläringen, t.ex. vid olika inlärnings- och anpassningsvårigheter, störningar i tal- och språkutvecklingen eller problem vid koncentrationssvårigheter. Specialläraren utreder elevens inlärningsförmåga och -färdigheter i synnerhet vid skolstarten och vid deletapperna och deltar vid behov i utarbetandet av individuella undervisningsarrangemang och bedömningen tillsammans med klass- eller ämnesläraren.

Ordnandet av specialundervisning på deltid ska ingå i skolans läroplan.

5.

5.3. Undervisning av elever som tagits in eller flyttats över till specialundervisning

Ett beslut om specialundervisning (undervisningen av en elev som tagits in eller flyttats över till specialundervisning) kan enligt lagen om den grundläggande utbildningen fattas om

- eleven huvudsakligen undervisas genom specialundervisning
- eleven har 11-årig läroplikt
- elevens lärokurser individualiseras i ett eller flera läroämnen eller
- elevens undervisning ordnas enligt verksamhetsområden

I beslutet om specialundervisning beskrivs

- grunderna för beslutet enligt riksomfattande statistikföreläggning
- förlängd läroplikt
- elevens lärokurser i olika läroämnen
- ordnandet av undervisning

Beslutet enligt lagstiftningen fattas eller hävs av chefen för specialtjänsterna. Om beslutet omfattar en individualisering av lärokurserna ska elevens inlärningsmöjligheter utredas genom psykologiska undersökningar.

Undervisning för en elev som tagits in eller flyttats över till specialundervisning kan ordnas

- i en grupp med allmän undervisning
- i specialklass
- i specialskola
- på annat nödvändigt sätt

Beslutet om förlängd läroplikt fattas utgående från sakkunnigutlåtanden när målen för den grundläggande utbildningen antagligen inte kan nås på nio år på grund av barnets sjukdom eller skada. Vid förlängd läroplikt kan förskoleundervisningen pågå i 1-2 år på daghem eller i skola. Om en elev med 11-årig läroplikt går i skola i en allmän undervisningsgrupp får gruppen inte bestå av mer än 20 elever. En sådan grupp anvisas i elevens eget elevområde eller så nära som möjligt.

5.4 Individuell plan för hur undervisningen skall ordnas

Rektorn är ansvarig för uppgörandet av en individuell plan för eleven. Målen, metoderna och genomförandet av undervisningen beskrivs i den individuella planen så tydligt att planen kan fungera som lärarens dagliga verktyg som hjälper både eleven och vårdnadshavaren att kontrollera och utvärdera elevens framsteg.

Elevens lärokurser kan med ett beslut om specialundervisning individualiseras om det är uppenbart att eleven inte ens med hjälp av stödtjänster kan nå målen för den grundläggande utbildningen med behjälplig framgång. Övergången till individualiserade lärokurser förutsätter förhandlingar med vårdnadshavarna och en rekommendation från psykologen. Elevens individuella lärokurser fastställs i beslutet om specialundervisningen. Vid individualiseringen av lärokurserna utvärderas deras effekt på elevens fortsatta studier och elevens rättsskydd tryggas. I den individuella planen fastslås utvärderingen av elevens individuella lärokurser.

Målen, innehållet och lärokurserna i den individuella planen granskas minst en gång per läsår och nödvändiga ändringar införs. Med vårdnadshavarens samtycke används den individuella planen även vid informationsförmedling från ett skolstadium till ett annat.

6.

6.4 Elever med invandrabakgrund

Med invandrarelev avses (i dessa grunder för läroplanen för den grundläggande utbildningen) barn och unga med ett modersmål som är ett annat språk än finska, svenska eller samiska. För barn och unga som är födda i Finland, men talar ett annat modersmål, används benämningen 'elev med invandrabakgrund'. Dessa elever har rätt till undervisning i finska som andraspråk under hela den grundläggande utbildningen om det behövs. I Tammerfors kallas alla ovannämnda elever med den gemensamma benämningen 'elever med invandrabakgrund'.

Om elevens kunskaper i finska, kunskaper i ett annat läroämne eller allmänna färdigheter förutsätter det ska en personlig inlärningsplan för eleven göras upp för minst två år efter han eller hon har börjat skolan i Finland. Planen uppföljs kontinuerligt och den granskas årligen. Inlärningsplanen för eleven förvaras som bilaga till elevkortet. I den skolspecifika läroplanen anges lärare som koordinerar undervisningen för elever med invandrabakgrund. Undervisningsarrangemangen ska vara så flexibla som möjligt och anpassade till elevens situation. I undervisningsarrangemangen ska man lägga extra mycket vikt vid samarbetet mellan familjen med invandrabakgrund och skolan, t.ex. genom möten för vårdnadshavarna med rektorn, lärare och studiehandledare. Förutom vanliga föräldrakvällar kan skolan ordna ytterligare möten för familjer med invandrabakgrund. Kontakterna mellan hemmet och skolan ska vara kontinuerliga.

7.

7.1 Integrering och temaområden

Förskoleundervisningen byggs upp av integrerade helheter. I den grundläggande utbildningen börjar olika läroämnena urskiljas och betraktas som en del av varje enskild helhet.

Den allra centralaste målsättningen i Tammerfors stads allmänbildande utbildning är att stödja elevens uppväxt till en balanserad medborgare. Av alla temaområden ska tillväxten som människa vara en integrerande helhet för alla läroämnena och skolans hela verksamhetskultur. Att växa som människa ska utgöra värdegrunden för skolan. Målen ska sättas med hänsyn till elevens utvecklingsstadium. Genom att välja mångsidiga arbetssätt utvecklas elevens inlärningsfärdigheter.

De centrala innehållen i temaområdena preciseras i skolornas läroplaner. Integrationen och samarbetet görs upp i skolans läroplan.

7.1.8 Strategi för användningen av informations- och kommunikationsteknik i undervisningen

Den skolspecifika delen av strategin fogas till läroplanen eller dess bilaga. Målen i strategin definieras närmare i de enskilda läroämnena.

Den skolvisa strategin utvärderas vartannat år i samband med planen som bygger på läroplanen och dessutom alltid efter uppdateringen av Tammerfors stads strategi för användningen av informations- och kommunikationsteknik i undervisningen.